

**Kenteekenen van fatsoen: getrokken uit de brieven van een commis-voyageur
aan zijn vriend Janus afgeschreven**
door J.J. Cremer

Geschreven in Loenen aan de Vecht, september 1855.

Het handschrift is in het bezit van de Koninklijke bibliotheek. 4 fol.

Adviezen van een commis-voyageur (handelsreiziger) Gérard (die eigenlijk Gerrit heet) aan een oud collega (Janus) over hoe men zich als een heer (snobist) dient te gedragen.

1e druk in: Almanak voor Hollandsche blijgeestigen voor het schrikkeljaar 1856. Schoonhoven: S.E. van Nooten, 1856. Nieuwe serie, jrg. 10, p. 187-196.

2e druk in: Humoristisch album. Rotterdam: H. Nijgh, 1859. p. 158-159.

3e druk in: Het orgel: gedichtjes, gelegenheidsstukken. Amsterdam: Noothoven van Goor, 1881. p. 101-104. Romantische werken no. 14.

4e druk in: De lelie van 's-Gravenhage. Leiden: A.W. Sijthoff, [c.a. 1888]. 6e druk. p. 176-179. Vijftig-cents-editie, no. 22.

5e druk in: De lelie van 's-Gravenhage. Leiden: A.W. Sijthoff, [c.a. 1890]. 7e druk. p. 176-179. Bibliotheek van Nederlandsche schrijvers.

6e druk in: De lelie van 's-Gravenhage. Leiden: A.W. Sijthoff, [c.a. 1909]. 8e druk. p. 176-179. Vijftig-cents editie, no. 22.

7e druk in: De lelie van 's-Gravenhage. Leiden: A.W. Sijthoff's uitg.-mij., [1917]. 7e druk. p. 176-179. Romantische werken, blauwe serie.

8e druk in: De lelie van 's-Gravenhage. Leiden: A.W. Sijthoff's uitg.-mij., [c.a. 1920]. 8e druk. p. 176-179. Bibliotheek van Nederlandsche schrijvers.

9e druk in: De lelie van 's-Gravenhage (Nederlandse editie) Kindle-editie. ASIN : B00OAM12D8
Publicatiedatum: 10 oktober 2014. Afdruk lengte : 501 p. bron ISBN : 384954236X

10e druk in: De lelie van 's-Gravenhage. Z.pl., Hardpress, 2016. Kindle edition. Epub. 606 p. Asin: B018PJW83E.

11e druk in: De lelie van 's-Gravenhage en andere verhalen. Z.pl., Project Gutenberg, 2020. Ebook 1230004329213. Digitale herdruk van de 7e druk.

Handschrift:

134 B11/13

De kentekenen van Lathuys
(getuigen uit de brief van een commissaris van een
man) Janus) afgegeven door J. Bremer.

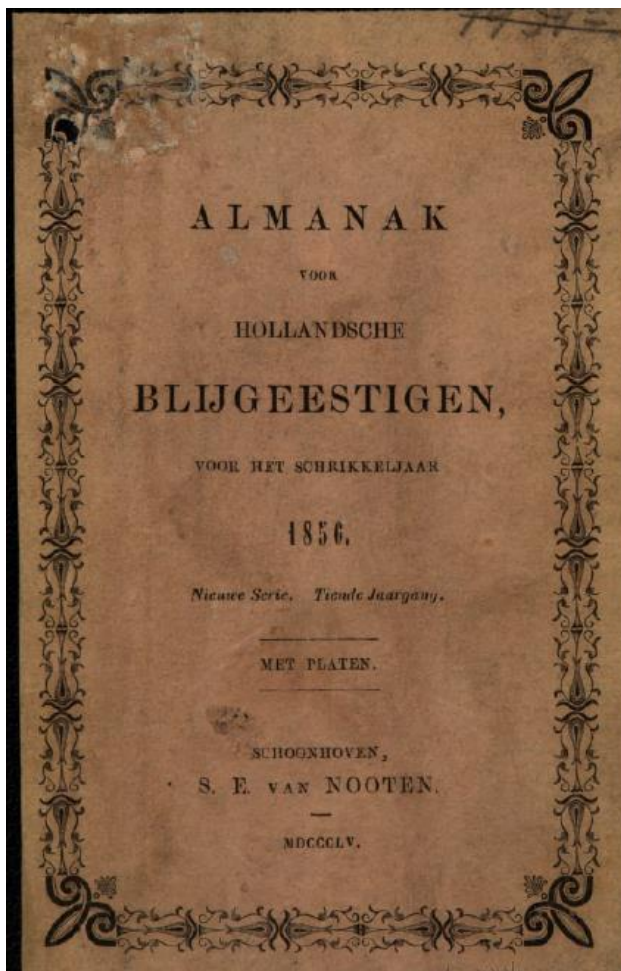
Al kamelijk wel, waerste Janus, kom ik tegenwoordig
op de hoogte om mis, aldus een zeer voorname en hoog
katsaenlyk persoon te geroep. voor te zien
ja jonger lief 4 is een groot voorrecht indien men
de heer de opmerken heeft ontwaaren en het lief
schikking (het gen men in de huize mereld niet
gebruikt in praktijk te brengen)

~~De heer de opmerken heeft ontwaaren en het lief
schikking (het gen men in de huize mereld niet
gebruikt in praktijk te brengen)~~

De heer de opmerken heeft ontwaaren en het lief
schikking (het gen men in de huize mereld niet
gebruikt in praktijk te brengen)

Janus mij hebben 7 altyd zoo best met elkander
geheden, door ^{me van hant omme} voortbank hebt
verlaten ^{om de ontvankheid van omme pa}
als reiziger van het huis jeeger of
de mereld ^{in treden} zoo viel ik je, gedaachtis
aan de overnagere betrekking, de juiste middelen
aan de hand daer om, even als ik, wanneer de
houder - vooral op den zondag - het verwoelen
je en vrei gentelhomme te verstoone.

Mij hebben veel voo Janus, dat mij ^{die jong}
in het gesehapp van Leneuf, ^{den} maître tailleur
van ^{omme} puttevan ^{verkeerde} mij hebben
daer door den ilet al aardig laat geroegen stand
ja, sheet met dat Leneuf ^{zou men} moet nu je
vertrak ^{omme} ^{met de winkel}
dormer en heere de potparty hadden, dat er aan
4 kop niet beter ^{omme} kan geroeken worden
dan in omme kring. (omme Janus, dat is

De tijdspiegel, 1856:

Vervolgens doen we gaarne hulde aan Simon Pijpekops (*quel nom barbare!*) *Dioscorea Batatus*, aan Didymus' *Schach Mirza*, en Dercksens welgeslaagde overzetting van Kalischs *vreesselijke middel-eeuwsche ballade*, in drie verschrikkelijke afdeelingen en voorzien van een moraal, en aan eens ongenoemden *Te Keulen*, terwijl Ilpzema Vinckers' prozaverhaal *Hoe 't Faust en Mephisto verging op den togt naar 't Oldambt*, in 't midden van de XIXde eeuw en Cremer's **Kentee-kenen van fatsoen enz.** om menigen geestigen zet de lezing allezins verdienen.

Het leeskabinet 1856:

ALMANAK VOOR HOLLANDSCHE BLIJGEESTIGEN,

waarin het verhaal van een dollen hond, door N. B. DONKER-SLOOT, ons leeren moet om toch aan geruchten geen bepaald geloof te slaan, en ze vooral niet verder te verbreiden, alvorens men zich van de waarheid overtuigd heeft. — H. ILPSEMA VINCKERS vertelt op lossen en luimigen trant, *Hoe 't Faust en Mephisto verging op een togt naar 't Oldambt, in't midden der XIXe eeuw.* — J. J. CREMER geeft in *Kenteekenen van fatsoen*, getrokken uit de brieven van een commis-voyageur, aan zijn vriend JANUS, verscheidene lessen en wenken, onmisbaar voor allen, die prijs stellen om voor een fatsoenlijk man door te gaan. — Onder de verzen zijn eenige aardig genoeg, maar dichtterlijke waarde zoeken en vinden wij hier niet. *Eene gemengde soirée* was ons veel te lang.

NRC, 20 juli 1859:

HUMORISTISCH ALBUM.

Op uitnoodiging van vele Inteekenaren zal het *Album* voortaan successievelijk bij losse vellen worden verzonden. Heeren Abbonnenten die echter verlangen om het in Maandelijksche Afleveringen te blijven ontvangen, gelieven hiervan aan hunnen Boekverkooper berigt te geven met terugzending van het nu verzondene vel, als wanneer het op de ouden voet zal worden geëxpedieerd.

Vel 22 thaus verzonden, houdt in:

Eene amputatie, *grootte plaat* door NORWEB. — *Kenteekenen van fatsoen*, getrokken uit de brieven van een commies-voyageur aan zijn vriend Janus, afgeschreven door J. J. CREMER. — *Vrijheid, plaat.* — Een telegram van Napoleon III, *plaat.* — Tafereel uit 't eerste concert in de Rotterdamsche Diergaarde, *plaat.* — Klagten van eene Amsterdamsche jonge dame die „huiten” is. — Kruipend gedierte. — Telegrafische dépêche. — Gevaarlijke bezoekers. — Biografische opmerking. — Moderne vaderlandsliefde. — In een Koffijhuise Parijs. — Napoleontische slimheid. — Solferino. — Een schoolexamen. — Een joerism streek. — Wonderlijke advertentien.

Vel 23 wordt binnen een paar dagen verzonden.

Utgave van H. NIJGH.

(7594)

Leids dagblad, 7 juli 1966:

In overgrootvaders tijd

Vervolg van pag. 15

verzekert, dat hij haar kousen graag zal wassen in zijn tranen en bleken op zijn boezem. Wasserettes waren nog niet uitgevonden...

Gekke advertenties in andere bladen werden in het Humoristisch Album met vreugde geciteerd en zeker ook met vreugde gespeld. Deze uit de NRC: „Op zeer voordeelige voorwaarden biedt men ter overneming aan: 'n wagen en paard, welke langs de dorpen hoeden en petten verkoopt en een goed burgerlijk bestaan oplevert”.

De Rotterdamse barbier en haarsnijder Dirckx (Hoek der Mosseltrap, wijk 11, no. 18) annonceert: „Eene zeer goede burgerbediening 3 centen, eene royale deftige bediening 10 centen, personen die een fatsoenlijk mensch ergeren zullen niet bediend worden”.

Fatsoen. Dat was een belangrijk woord in het midden van de negentiende eeuw. In het augustusnummer verraste het Humoristisch Album de geëerde lezers en liefvallige lezeressen met een fraai geboetseerde bijdrage:

„Kenteekenen van fatsoen, getrokken uit de brieven van een commis-voyageur aan zijn vriend Janus”. De schrijver van dat proza? Een zekere Jan Cremer.

Fred Raadman

Kenteekenen van fatsoen: [Tekst](#) van de verhandeling.

Youtube introductie 2024:

J.J. Cremer online bibliotheek
www.jacobcremer.nl

Kenteekenen van fatsoen: getrokken uit de brieven van een commis-voyageur aan zijn vriend Janus afgeschreven door J.J. Cremer

Een introductie in een humoristische brief uit 1856.

september 2024
www.jacobcremer.nl

www.jacobcremer.nl

Laatst bijgewerkt: 16 september 2024.